

Er bed a vremañ, ma'z eo kevreet pep tra, bezañ gouest da gomz meur a yezh ha da vont d'an dud dreist harzoù ar yezhoù zo un dra a bouez kaer. Gouzout un tammig paneveken eus meur a yezh zo un dra vat. Ur seurt gouiziegezh hollek nevez eo bezañ barrek war yezhoù all. Ret eo kas an deskiñ yezhoù war-raok evit an holl – kozh ha yaouank.

Koulskoude e nac'her ouzh milionoù a dud er bed a-bezh ar gwir reizh da zerc'hel, da ziorren yezhoù o identelezhioù hag o c'humuniezhoù, ha da gaout plijadur ganto. Ret eo renkañ an direizher-se gant politikerezhioù yezh hag a harp ar c'hevredigezhioù hag an dud liesyezhek.

Ni, hag hor boa kemeret perzh e seminar hollek *Salzburg Leurenn-lañs evit an donezon : Deskiñ yezhoù ha kavout ur plas en ur bed hollekaet* (12-17 a viz Kerzu: salzburgglobal.org/go/586) a c'houlenn ma vo politikerezhioù evit talvoudekaat ha derc'hel al liesyezhegezh hag ar gwirioù yezhel.

Asambles gant *Disklêriadur Salzburg evit ur Bed Liesyezhek* e vo un danevell glok ha blogoù diwar-benn sujedoù a bouez embannet er bloaz 2018.

Disklêriadur Salzburg evit ur Bed Liesyezhek

ER BED M'EMAOMP O VEVAÑ :

- An holl stadoù izili eus ar BU hag ar braz eus an dud zo liesyezhek
- 7 097 a yezhoù a vez komzet bremañ er bed a-bezh*
- 2 464 anezho zo en arvar
- 23 yezh a gemer o c'hreñv war ar re all, ha komzet e vezont gant ouzhpenn un hanter eus an dud er bed
- 40% eus an dud ne c'hallont ket bezañ desket en ur yezh hag a gomprenont
- 617 milion a vugale hag a grennarded n'int ket barrek da lenn na kalz na nebeut
- 244 milion a dud zo divroidi, hag 20 milion anezho zo repuidi, sed ur c'hresk a 41% abaoe 2000. Mann ebet nemet an divroidi hag ar repuidi a yafe d'ober ar 5^{vet} bro muiañ poblet er bed.

Liesyezhek eo hor bed evit gwir. Ha koulskoude, kalz a reizhiadoù deskadurezh hag ekonomiezh, kalz a argerzhoù keodedourezh hag a velestradurezhioù publik a zilañs milionoù a dud abalamour d'o yezhoù ha d'o barregezh war ar yezhoù. Ret eo deomp talañ ouzh an diaester-se ma fell deomp tizhout ar Palioù Diorren Padus, degemeret e 2015 gant 193 bro evit "lakaat un termen d'ar baourentez, gwareziñ ar blanedenn ha suraat berzh an holl". Ret-holl eo kaout ur reizhiad deskadurezh reizh, diazezet war politikerezhioù yezh just ha kreñv, d'an holl da c'hallout mont war-raok.

PENNREOLENOÙ

- Al liesyezhegezh a verk war un dro an deskiñ yezhoù, hag ar patromoù anfurmel a zeu war wel er c'hevredigezhioù liesyezhek.
- Evit an dud, liesyezhek e vezer pa gomzer meur a yezh.
- Plegennoù istorel, douaroniel, sokial hag ekonomikel a gas da veur a stumm hag a implij disheñvel eus al liesyezhegezh.
- Dre an deskadurezh liesyezhek hag ar sikour d'al liesyezhegezh sokial gant stadoù hag aozadurioù etrebroadel, e kaser war-raok an eskemm gouiziegezh hag ar gomprenzon etre sevenadurioù, hag e kreñvaer an darempredoù etrebroadel.

Politikerezhioù yezh heñchet-mat a c'hall kenstagañ muioc'h ar c'hevredigezhioù, gwellaat disoc'hoù an deskadurezh ha kas an diorren ekonomikel war-raok. Pa zesker yezhoù all e c'haller reiñ tro d'ar vugale da vezañ barrekoc'h da lenn ha da skrivañ o yezhoù-mamm, e sikourer ar c'humuniezhoù da zerc'hel yezhoù o identelezh, o gouiziegezh hag o c'hredennoù, hag e c'haller reiñ tro d'an dud da zeskiñ yezhoù nevez evit o mad dezho, o dudi, hag implijoù sevenadurel pe ekonomikel. Gant politikerezhioù liesyezhek e c'haller derc'hel danvez mil brizius liesseurtead ar yezhoù ha degas kemmoù war vat er bed, war an tachennoù ekonomikel, sokial ha politikel.

Goulenn a reomp groñs digant an dud prevez, ar c'horfuniadoù, an ensavadurioù hag ar gouarnamantoù degemer un dro-spered liesyezhek a ro priz da liesseurtead ar yezhoù hag a gas anezhi war-raok, dezhi da vezañ ar reolenn er bed, a zistaol an droukziforc'hiñ diazezet war ar yezhoù, a ziorro politikerezhioù yezh hag a laka al liesyezhegezh da vont war-raok.

ERBEDOÙ

Sevel politikerezhioù : D'ar politikerezhioù yezh d'ober berzh e ranker lakaat arbennigourien hag oberourien ar c'humuniezhoù da gemer perzh enno a-zevri. Kemer divizoù fur ha sklaer diwar-benn ar yezhoù er c'hevredigezhioù a dalvez kement ha :

- Lakaat palioù sklaer, hag a c'haller bezañ engortoz da dizhout
- Lakaat an holl oberourien e-barzh an argerzh politikel, gant ur roll pouezus evit ar gelennerien e kement live zo
- Renkañ ar politikerezh adalek ar mare a-raok ar skol betek ar mare war he lerc'h, gant an deskadurezh anfurmel hag a-hed ar vuhez
- Pouezañ war holl varregezhioù hag ezhommoù ar yezhoù : derc'hel anezho, deskiñ hag implijout yezhoù-mamm ar c'humuniezhoù bihanniver
- Implijout ar pezh a zo bet kavet gant an enklask deskadurel hag anaoudel evit deskiñ ar yezh-vamm pe ur yezh all
- Kemer tro eus barregezhioù an teknologiezhioù kehentiñ
- Pourchas danvez dereat evit ma vo lakaet ar politikerezh da dalvezout penn-da-benn
- Evezhiañ ha priziañ ingal palioù ar politikerezh ha penaos e vez lakaet da dalvezout.

Kelenn ha deskiñ : Sokial, ekonomikel ha sevenadurel eo tachenn ar politikerezh yezh a-bezh, kenkoulz ha deskadurel. Ret-holl eo an deskiñ yezhoù a-hed ar vuhez d'ar c'hevredigezhioù da zerc'hel al liesyezhegezh ha da gemer tro anezhi. Politikerezhioù an deskadurezh, ar stummerezh hag al labour a zlefe kas an deskiñ yezhoù evit an holl war-raok, anavezout anezhañ, ha diskouez war un dro perzhioù mat liesseurted ar yezhoù. Ar vugale hag an dud deuet a zlefe gallout diorren, pinvidikaat hag astenn o barregezhioù yezhel a-hed o buhez.

Ezhomm zo eus ur patrom deskadurezh nevez, a vefe ennañ reizhiadoù hengounel ha nevez evit tapout gouiziegezh, hag a gemerfe tro eus an teknologiezhioù nevez. Estreget ar skolioù hag an ensavadurioù deskadurezh uhel zo evel lec'hioù evit deskiñ yezhoù. Ar straedoù, tiez an dud, ar rouedadoù sokial, an endroioù niverel, an aozadurioù evit sikour ar repuidi : gant kement-se holl e c'haller kas an deskiñ yezhoù war-raok a-zevri ha lakaat an dud da gavout dudi enno.

Treiñ ha jubenniñ : Emañ an traoù-se e-kreiz ar servijoù foran ijinet ha pourchaset d'ar c'hevredigezhioù liesyezhek, hag ar c'helaouiñ enno. Evit kemer lod er yec'hed, en deskadurezh, en ekonomiezh hag el lezennoù e ranker gallout kaout ur servij jubenniñ a vicher ha digoust.

TRAOÙ D'OBEBER

E-touez an oberourien a c'hall degas cheñchamantoù emañ an enklaskerien hag ar gelennerien, labourerien ar c'humuniezhoù, ar c'hevredigezhioù dre vras hag an aozadurioù e-maez-gouarnamant, ar re a gomz er mediaoù ha diwar-benn ar sevenadur, ar pennadurezhioù publik ha re ar gouarnamantoù, an embregerezhioù hag ar stalioù, an ajañsoù sikour ha diorren, an diazezadurioù hag an trustoù. **Goulenn a reomp digant an holl anezho :**

- Diorren politikerezhioù, boazamantoù ha teknologiezhioù yezhel evit kevredigezhioù kenstag ha luskus a sell gant madelezh ouzh al liesyezhegezh hag ouzh ar re a gomz meur a yezh
- Sikour a-zevri ar gwirioù yezhel, liesseurted ar yezhoù hag ar geodedourien en dielloù ofisiel hag er c'hehentiñ publik
- Disteurel an droukziforc'hiñ, ar gaou, ar soñjoù graet-ha-tout hag an digevatalder a denn d'ar yezhoù ha d'ar gouzout lenn ha skrivañ
- Anavezout o deus ar bihanniveroù, an divroidi hag ar repuidi ur binvidigezh yezhel vras hag a zo talvoudus-kaer evit hor bed a vremañ hag an hini da zont.

Pep hini en e vod, e c'hall ar strolladoù oberourien-se kemer krog el liesyezhegezh ha harpañ anezhi evit an araokaat sokial, ar justis sokial, ha lakaat ar geodedourien da gemer perzh en traoù. Asambles e c'hallomp labourat abalamour da wareziñ teñzor al liesyezhegezh a-fet ar sevenadur hag ar ouiziegezh evit ar remziadoù da zont.

*You can find references for all statistics online: education.salzburgglobal.org/statements